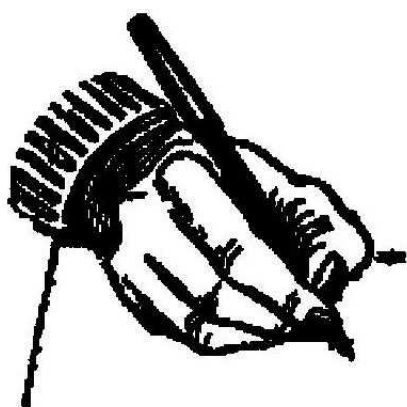

راهنمای تدریس پژوهش محور

ویژه:

معلمان مدارس پژوهش محور

سید علی عبداللہی حسینی

دکتر محمدعلی جواد بورا

مصطفی جعفری

سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی مازندران

۱۳۹۴

سرشناسه	:	عبداللهی حسینی، سیدعلی، ۱۳۵۱ -
عنوان و نام پدیدآور	:	راهنمای تدریس پژوهش محور ویژه معلمان مدارس پژوهش محور؛ سیدعلی عبداللهی حسینی، محمدعلی جوادی بورا، مصطفی جعفری
مشخصات نشر	:	بابل: جهاد دانشگاهی، سازمان انتشارات، واحد مازندران، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	:	۱۶۸ ص.: مصور، جدول، نمودار
شابک	:	۹۷۸-۹۶۴-۲۶۳۰-۱۳-۴
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبای مختصر
یادداشت	:	فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است
یادداشت	:	واژه نامه
شناسه افزوده	:	جوادی بورا، محمدعلی
شناسه افزوده	:	جعفری، مصطفی، ۱۳۵۴ -
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۸۶۱۲۳۶

راهنمای تدریس پژوهش محور (ویژه معلمان مدارس پژوهش محور)

- مؤلفان سید علی عبداللهی حسینی، دکتر محمدعلی جوادی بورا، مصطفی جعفری
- صفحه آرای کامپیوتر جستجوگر قائم شهر - شهرام موسی پور
- ناشر سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی واحد مازندران
- طراح جلد سید رضا موسوی
- چاپخانه زارع ساری
- شمارگان ۱۰۰۰ نسخه
- قیمت ۱۲۰۰۰ ریال
- شابک ۹۷۸-۹۶۴-۲۶۳۰-۱۳-۴
- نوبت چاپ اول - ۱۳۹۴

این کتاب از محل اعتبارات اداره کل آموزش و پرورش مازندران تهیه گردید.
حق چاپ برای اداره کل آموزش و پرورش محفوظ است

سازمان انتشارات واحد مازندران

نشانی: ساری - خیابان امیر مازندرانی - خیابان وصال - جهاد دانشگاهی مازندران - صندوق پستی: ۴۸۱۷۵-۱۶۴۷

از همکاری، پشتیبانی و حمایت‌های بی‌دریغ جناب آقای سید علی قاسمی مدیر کل محترم آموزش و پرورش مازندران صمیمانه، تقدیر و تشکر می‌گردد.

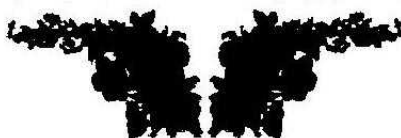
از اعضای شورای تحقیقات و کمیته تخصصی پژوهش آموزش و پرورش مازندران که در تدوین این کتاب کمک شایانی کرده‌اند، سپاس‌گزاریم.

بدیهی است، این کتاب مانند بعضی از آثار، خالی از اشکال نیست، لذا از محققان و پژوهشگران گران‌قدر تقاضا داریم، پیشنهادهای اصلاحی خود را درباره این اثر با مؤلفان در میان گذاشته تا در چاپ‌های بعدی مورد توجه و استفاده قرار گیرد.

موفق باشید

پیش‌گفتار مؤلفان

به نام خداوند جان و خرد توانا بود هر که دانا بود

امروزه، تولید علم، از مهم‌ترین شاخص‌های تمایز بین کشورها تلقی می‌شود. به گفته صاحب‌نظران، میزان و مقدار پژوهش‌ها می‌تواند ملاک برتری ملت‌ها و جوامع قرار گیرد. اگر فعالیت‌های پژوهشی از طریق تولید علم و تبدیل آن به فناوری، با فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی ترکیب و هماهنگ گردد، توسعه پایدار تحقق خواهد یافت.

بدون تردید در هیچ کشوری علوم و فنون پیشرفت نمی‌کند مگر به برکت دانشمندان، محققان، مهندسان و کادر دانش‌آموخته‌ای که نظام آموزش و پرورش، آنان را پرورده است. دستگاه آموزش و پرورش به عنوان عامل (تولیدکننده)، پویایی لازم را ندارد مگر این‌که به دانش جدید، کشفیات و نظریه‌های تازه و اختراعات بدیع و روش‌های جدید آموزشی که نتیجه کار پژوهشگران و فعالیت‌های علمی آنان است مجهز گردد.

نهادینه کردن پژوهش، روی‌کردی اساسی برای کشور ماست و این کار باید از آموزش و پرورش شروع شود. اگر دانش‌آموزان را پژوهنده تربیت کنیم، بحث پژوهش در آموزش و پرورش شکل می‌گیرد و مشکلات آینده حل می‌شود.

به درستی گفته‌اند که نخست پژوهش، سپس برنامه‌ریزی و اقدام. گرچه این سخن در تمام عرصه‌های اجتماعی و اقتصادی صدق می‌کند و تردیدی در ضرورت و اهمیت آن نباید به خود راه داد، اما در عرصه تعلیم و تربیت اهمیتی دوچندان پیدا می‌کند. از آنجا که موضوع تربیت و خود تربیت‌کنندگان همواره در تغییر و دگرگونی‌اند، جامعه و محیط تربیت نیز پیوسته در تحول است.

برای برنامه‌ریزی و بهسازی فرایند یاددهی، یادگیری، پژوهش بیش از هر زمان دیگر اهمیت پیدا می‌کند.

چون معلمان بیش از دیگران حتی بیش از پژوهشگران دانشگاهی با مسائل آموزش و پرورش ارتباط دارند، بنابراین باید بیش از دیگران در حل یا کاهش مسائل آموزشی مشارکت داشته باشند. پس به اعتباری مناسب‌ترین شخص برای طرح یک مسأله آموزشی (معلم) است به شرط این‌که از اصول مسائل آموزشی و تربیتی، طرح مسأله و بیان آن آگاهی داشته باشد. به سخن دیگر هر معلمی به ضرورت باید پژوهشگر هم باشد.

اداره کل آموزش و پرورش مازندران بر اساس مصوبه شورای تحقیقات و حمایت‌های ویژه

مدیر کل محترم جناب آقای سید علی قاسمی برای اولین بار در سطح کشور با همکاری جهاد دانشگاهی مازندران اقدام به تشکیل مدارس پژوهش محور بر اساس طرح پژوهشی تدوین الگوی مناسب مدرسه پژوهش محور بر مبنای تجارب جهانی و اعتباربخشی آن در آموزش و پرورش استان مازندران نموده است که کاری بس مهم و از اهداف عالیه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش است. در این راستا مقرر شد که جهت آگاهی بخشی معلمان این مدارس، کتاب راهنمای تدریس پژوهش محور طراحی و تدوین گردد، زیرا در انجام هر تدریس مبتنی بر پژوهش در کلاس درس، قطعاً نیاز است در ابتدا معلم از روند طراحی آموزشی با محوریت پژوهش و روند درس پژوهی اطلاعات کامل داشته باشد تا بتواند دانش آموزان را هدایت نماید.

با توجه به اهمیت و ضرورت های فوق و به درخواست گروه پژوهش و تحقیقات اداره کل آموزش و پرورش مازندران، کتاب راهنمای تدریس پژوهش محور طراحی و تدوین گردید. سعی شده است در این کتاب کلیه مراحل تدریس پژوهش محور به زبانی ساده اما کامل نوشته شده، نحوه طراحی آموزشی و تدریس پژوهش محور با مثال های کاربردی متنوع نیز بیان گردد. امیدواریم این کتاب مورد استفاده سایر پژوهشگران قرار گیرد.

مؤلفان

فهرست مطالب

پیش‌گفتار مؤلفان ۷

فصل اول - کلیات

۱۷	هدف‌های یادگیری
۱۹	مقدمه
۲۳	دیدگاه‌های تدریس
۲۳	تدریس به عنوان یک علم
۲۷	ضرورت آموزش مهارت‌های پژوهشی به معلمان
۳۰	چرایی پژوهش
۳۰	پژوهش معلم محور
۳۳	اقدام‌پژوهی
۳۵	درس‌پژوهی
۴۲	موردپژوهی
۴۵	مهارت‌های پایه‌ای پژوهش
۴۸	مدارس پژوهش‌محور
۴۹	اهمیت و نیازمندی مدارس پژوهش‌محور
۵۰	انتظارات از مدارس پژوهش‌محور
۵۰	نگاه اجمالی به تدریس پژوهش‌محور
۵۲	روی‌کرد پژوهش‌محور در برنامه‌های درسی مدارس کشور
۵۳	بررسی برخی از متغیرهای برنامه درسی پژوهش‌محور

فصل دوم - الگوها و روش‌های تدریس پژوهش‌محور

۵۷	هدف‌های یادگیری
۵۹	مقدمه
۶۰	تعریف تدریس
۶۰	عوامل مؤثر بر تدریس
۶۶	استراتژی تدریس
۶۸	اجزای شکل دهنده‌ی استراتژی تدریس

- ۶۹..... دسته بندی روش های تدریس
- ۷۰..... آیا می توان تدریس خوب را آموخت؟
- ۷۱..... الگوها و روش های تدریس
- ۷۲..... تدریس در سایه نظریه های یادگیری
- ۷۲..... رفتارگرایی
- ۷۳..... ساختن گرایی
- ۷۴..... تأثیر این دو دیدگاه بر آموزش و یادگیری
- ۷۴..... الگوی تدریس پژوهش محور چیست؟
- ۷۵..... انواع روش های تدریس مورد استفاده در الگوی تدریس پژوهش محور
- ۷۵..... ۱- روش نمایشی (نمایش علمی)
- ۷۶..... ۲- روش آزمایشی (آزمایشگاهی)
- ۷۷..... ۳- روش بحث گروهی
- ۸۰..... ۴- الگوی حل مسأله
- ۸۲..... ۵- الگوی پیش سازمان دهنده
- ۸۳..... ۶- روش پروژه های
- ۸۵..... ۷- الگوی کاوشگری به شیوه حقوقی
- ۸۷..... ۸- الگوی دریافت مفهوم
- ۸۹..... ۹- الگوی بدیعه پردازی
- ۹۰..... ۱۰- الگوی تدریس 5E

فصل سوم - آشنایی با طراحی آموزشی و الگوهای آن

- ۹۵..... هدف های یادگیری
- ۹۷..... مقدمه
- ۹۷..... تعریف طراحی آموزشی
- ۹۸..... چرا طراحی آموزشی؟
- ۹۹..... نقش و جایگاه طراحی آموزشی در تعلیم و تربیت
- ۹۹..... الگوهای طراحی آموزشی
- ۱۰۰..... الف) الگوی اول (الگوی ده مرحله ای)
- ۱۰۱..... ب) الگوی دوم (الگوی چهار مرحله ای)
- ۱۰۱..... ج) الگوی سوم (الگوی نظام دار)

۱۰۳.....	د) الگوی چهارم (الگوی عمومی طراحی آموزشی)
۱۰۴.....	هـ) الگوی پنجم (الگوی طراحی آموزشی ام. ام. اس)
۱۰۷.....	و) الگوی ششم (الگوی طراحی آموزشی مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات)
۱۱۱.....	ز) الگوی هفتم (الگوی یادگیری زایشی)
۱۱۳.....	طرح درس
۱۱۳.....	انواع طرح درس
۱۱۴.....	تنوع در شکل و قالب طرح درس
فصل چهارم - نمونه‌های طراحی آموزشی مبتنی بر الگوها - (پیش دبستانی، هنر،	
ریاضیات، جغرافیا، تعلیمات اجتماعی و زبان)	
۱۲۳.....	نمونه طرح درس روزانه شماره (۱) دوره پیش دبستانی
۱۲۸.....	نمونه طرح درس روزانه شماره (۲) دوره ابتدایی
۱۳۴.....	نمونه طرح درس روزانه شماره (۳) دوره ابتدایی
۱۴۱.....	نمونه طرح درس شماره (۴) دوره متوسطه اول
۱۴۵.....	نمونه طرح درس شماره (۵) دوره متوسطه اول
۱۵۴.....	نمونه طرح درس شماره (۷) دوره متوسطه دوم
۱۵۷.....	نمونه طرح درس شماره (۸) دوره متوسطه دوم
۱۶۵.....	فهرست منابع

فهرست جداول، شکل‌ها و نمودارها

فصل اول - کلیات

- نمودار (۱-۱) چرخش‌های اثربخش از نگاه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش..... ۲۱
- نمودار (۲-۱) نقش پژوهش در آموزش و پرورش..... ۲۹
- نمودار (۳-۱) پژوهش‌های مرتبط با مدرسه..... ۳۱
- جدول (۱-۱) تفاوت‌های اقدام‌پژوهی و درس‌پژوهی..... ۳۷
- جدول (۲-۱) ارتباط بین اقدام‌پژوهی و درس‌پژوهی..... ۳۸
- نمودار (۴-۱) مدل الگوی هشت مرحله‌ای..... ۴۱

فصل دوم - الگوها و روش‌های تدریس پژوهش محور

- شکل شماره (۱-۲) تقسیم‌بندی محل استقرار معلم در کلاس..... ۶۴
- شکل شماره (۲-۲) محل استقرار معلم در کلاس هنگام استفاده از ابزار سمعی و بصری..... ۶۵
- شکل شماره (۳-۲) محل استقرار معلم در کلاس هنگام استفاده از ابزار سمعی و بصری..... ۶۵
- شکل شماره (۴-۲) محل استقرار معلم در کلاس هنگام انجام آزمایش‌ها و..... ۶۶
- شکل شماره (۵-۲) محل استقرار معلم در کلاس هنگام استفاده از تابلو و چارت‌ها..... ۶۶
- جدول شماره (۱-۲) مقایسه روش‌های تدریس..... ۷۰

فصل سوم - آشنایی با طراحی آموزشی و الگوهای آن

- نمودار شماره (۱-۱) شمای الگوی طراحی آموزشی ده مرحله‌ای در ده فعالیت مستقل و به هم پیوسته..... ۱۰۰
- نمودار شماره (۲-۱) شمای الگوی طراحی آموزشی چهار مرحله‌ای..... ۱۰۱
- نمودار (۳-۱) الگوی نظام‌دار طراحی آموزشی..... ۱۰۲
- جدول (۱-۱) خلاصه فعالیت‌های آموزشی بر اساس الگوی اشور..... ۱۰۲
- نمودار (۴-۱) الگوی عمومی طراحی آموزشی..... ۱۰۴
- نمودار (۵-۱) الگوی ام. ام. اس..... ۱۰۵
- جدول (۶-۱) برخی از فعالیت‌های طراح آموزشی بر اساس الگوی ام. ام. اس..... ۱۰۶
- نمودار (۱-۳) یک الگوی سیستمی برای ادغام فناوری در یادگیری..... ۱۰۷
- الف) جدول (۷-۱) الگوی طرح درس روزانه..... ۱۱۴
- ب) جدول (۸-۱) شکل طرح درس روزانه..... ۱۱۵

- ج) جدول (۹-۱) مقدمات طرح درس ۱۱۵
- د) جدول (۱۰-۱) مقدمات طرح درس ۱۱۶
- ه) جدول (۱۱-۱) الگوی طرح درس با نگرش فراشناخت ۱۱۸

فصل چهارم - نمونه‌های طراحی آموزشی مبتنی بر الگوها

- جدول (۱-۴) فعالیت‌های درس پیش دبستانی ۱۲۵
- جدول (۲-۴) درس هنر ۱۳۰
- جدول (۳-۴) فرم مقیاس درجه‌بندی رفتار درس هنر ۱۳۳
- جدول (۴-۴) درس جغرافیا ۱۳۶
- جدول (۵-۴) چک لیست درس جغرافیا ۱۴۰
- جدول (۶-۴) طراحی آموزشی درس علوم تجربی ۱۴۵
- نمونه فهرست ارزشیابی ۱۴۹